

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi
marjaana.maisonlahti@stm.fi

STM/1919/2017

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä työttömyysturvalain muuttamisesta

Hallituksen esityksen johdannossa kuvataan aktiivimallin valmistelu pääministeri Sipilän kolmikantaisessa työryhmässä. Tämän ns. Hetemäen työryhmän tarkoituksena oli laatia yhteinen esitys työllisyyden lisäämiseksi sekä työttömyyden keston lyhentämiseksi. Yhtenä tavoitteena todetaan olleen ansiosidonnaisen työttömyysturva uudistaminen nopeampaan työllistymiseen kannustavaksi niin, että se lisäisi työllisten määrää 8 000 henkilöllä ja vaikutukset valtiontaloudelle olisivat neutraalit. Tällä hallituksen esityksellä on nyt tarkoitus toteuttaa työryhmän muistiossa työttömyysetuuksiin ehdotetut muutokset.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, työmarkkinakeskusjärjestöt eivät ole sitoutuneet ehdotettuun malliin. SAK on alusta alkaen tuonut vahvasti esiin vastustavansa mallin toteuttamista. Työttömyysturvan aktiivimalli leikkaa useiden työttömien työttömyysturvaa ja on näin ollen kilpailukyky-sopimuksen vastainen. Myös hallituksen esityksessä on todettu julkisen talouden säästö työttömyysturvamenoissa, perusturvan osalta suurella todennäköisyydellä. SAK ei näin ollen ole ollut mukana mallin valmistelussa. Tämä on esitykseen täsmällisesti kirjattu.

Aktiivimalli asettaa työnhakijat keskenään eriarvoiseen asemaan riippuen hakijan asuinpaikasta ja ammattialasta. Mallin heikkous on, ettei se huomioi työnhakua tai tarjolla olevien työpaikkojen tai palveluiden puutetta. Aktiivimalli ei lisää työpaikkoja tai kannusta sellaisenaan nopeampaan työllistymiseen. Jos työpaikkaa ei yksinkertaisesti ole tarjolla, ei työttömyyspäivärahan leikkaaminen edistä työttömän työllisyyttä aktiivisuudesta tai omasta työllistymishalusta huolimatta. Kaikilla työttömillä ei myöskään ole samanlaisia edellytyksiä työllistyä. Osatyökykyisten, vammaisten, pitkäaikaistyöttömien tai ikääntyneiden työttömien työllistyminen kestää usein keskimääräistä pidempään. Aktiivimalli rankaisee heitä näin rajummin.

Palveluiden osalta 5 päivän laskentaan ehdotetaan vain työllistymistä edistävät palvelut, jotka ovat tarkoin rajattuja. Kaikkiin palveluihin on osallistuttava jo tämän vuoden alusta alkaen karenssin uhalla. Palvelumuodot saattavat myös lisääntyä yksityisten palveluntuottajien myötä tulevaisuudessa, joten SAK:n näkemyksen mukaan kaikkiin palveluihin osallistuminen tulisi huomioida aktiivisuutena.

Esityksen tavoitteena todetaan olevan työttömien kannustaminen aktiivisuuteen ja omaehtoiseen työnhakuun. Samaan aikaa TEM:in puolella on valmisteltu omaehtoisen työnhaun kannustamisen lisääminen karenssin uhalla vuoden 2019 alusta alkaen. Kummassakaan esityksessä

Työ ja turva -osasto/PV/ea

15.6.2017

ei turvata työttömien oikeuksia palveluihin, joten työttömien aktiivisuuteen kannustaminen siirretään etuuden menettämisen puolelle. SAK painottaa työttömien mahdollisimman nopean työllistymisen olevan kaikkien yhteinen etu. Oma aktiivisuutta tarvitaan, mutta sen tueksi olisi oltava henkilökohtaista apua sekä palveluita saatavilla. Työttömillä tulee olemaan useiden muutosten myötä vaikea hahmottaa lisääntyviä velvollisuuksia yksin.

Esitykseen sisältyy positiivinen muutos omavastuupäivien lyhentämisestä seitsemästä päivästä viiteen. Tämä ei kuitenkaan ratkaise ongelmaa, jonka mukaan useiden työttömien päiväraha leikkautuu kaikesta huolimatta.

Aktiivimallin toteuttamisesta ei arvioida esityksen mukaan aiheutuvan toimeenpanijoille merkittävää työmäärän kasvua. Työttömyyskassat kuitenkin painottavat, että aktiivimallin toteuttaminen lisääisi heidän työtään määräaikojen sekä etuudensaajan toiminnan seuraamisen myötä. Kaikki yksityiskohdat eivät myöskään ole vielä toimeenpanijoille täysin selvillä mm. tarkastelujaksojen osalta.

Voimaatulosäännösten mukaan ensimmäinen tarkastelujakso alkaisi 1.10.2017. Tämä voi olla ongelmallista, sillä lakiesitystä ei ole todennäköisesti ehditty eduskunnassa vielä tuohon mennessä käsitellä. Työttömän näkökulmasta esitetty aikataulu on myös kohtuuton. Aktiivimalliin liittyviä velvoitteita ja siitä johtuvia seurauksia ei ehdittäisi ennen tarkastelujakson alkamista työttömille asianmukaisesti tiedottaa.

SAK ei kannata hallituksen esitystä aktiivimallin toteuttamisesta.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry